Zbiór Orzeczeń

POSTANOWIENIE TRYBUNAŁU (szósta izba)

z dnia 22 czerwca 2016 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Artykuł 99 regulaminu postępowania przed Trybunałem — Brak uzasadnionych wątpliwości — Jurysdykcja w sprawach małżeńskich — Rozporządzenie (WE) nr 2201/2003 — Artykuł 16 ust. 1 lit. a) — Określenie chwili, w której postępowanie przed sądem zostaje wszczęte — Pojęcie „chwili, w której pismo wszczynające postępowanie lub pismo równorzędne jest wniesione do sądu”

W sprawie C-173/16

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Court of Appeal (sąd apelacyjny, Irlandia) postanowieniem z dnia 18 marca 2016 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 29 marca 2016 r., w postępowaniu:

M.H.

przeciwko

M.H.,

TRYBUNAŁ (szósta izba),

w składzie: A. Arabadjiev, prezes izby, C.G. Fernlund (sprawozdawca) i S. Rodin, sędziowie,

rzecznik generalny: Y. Bot,

sekretarz: A. Calot Escobar,

postanowiwszy, po zapoznaniu się ze stanowiskiem rzecznika generalnego, orzec w formie postanowienia z uzasadnieniem, zgodnie z art. 99 regulaminu postępowania przed Trybunałem,

wydaje następujące

Postanowienie

1 Niniejszy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 16 ust. 1 lit. a) rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczącego jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1347/2000 (Dz.U. 2003, L 338, s. 1).

* Język postępowania: angielski.

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między panem M.H. a panią M.H. w przedmiocie zerwania więzi rodzinnych.

Ramy prawne

Prawo Unii

3 Artykuł 16 rozporządzenia nr 2201/2003, zatytułowany „Wszczęcie postępowania przed sądem", stanowi w ust. 1:

„Uznaje się, że postępowanie przed sądem zostało wszczęte:

a) w chwili, w której pismo wszczynające postępowanie lub pismo równorzędne jest wniesione do sądu, pod warunkiem że powód lub wnioskodawca nie zaniechał następnie podjęcia czynności, do których podjęcia był obowiązany celem doręczenia pisma stronie przeciwnej;

lub

b) jeżeli pismo musi być doręczone przed wniesieniem do sądu, w chwili, w której organ odpowiedzialny za doręczenie otrzymał pismo, pod warunkiem że powód lub wnioskodawca nie zaniechał następnie podjęcia czynności, do których podjęcia był obowiązany celem wniesienia pisma do sądu".

4 Artykuł 19 ust. 1 i 3 tego rozporządzenia stanowi:

„1. Jeżeli pozwy lub wnioski o rozwód, separację albo unieważnienie małżeństwa między tymi samymi stronami zostały wniesione do sądów różnych państw członkowskich, sąd, do którego pozew lub wniosek wniesiono później, zawiesza z urzędu postępowanie do czasu ustalenia jurysdykcji sądu, do którego najpierw wniesiono pozew lub wniosek.

[…]

3. Jeżeli ustalona została jurysdykcja sądu, do którego najpierw wniesiono pozew lub wniosek, sąd, do którego pozew lub wniosek wniesiono później, stwierdza brak swej jurysdykcji na rzecz tego sądu.

W takim przypadku strona, która wniosła pozew lub wniosek do sądu, przed którym wszczęto postępowanie później, może wnieść ten pozew lub wniosek do sądu, do którego najpierw wniesiono pozew lub wniosek".

Prawo irlandzkie

5 Zgodnie z przedstawionymi przez sąd odsyłający przepisami proceduralnymi obowiązującymi w Irlandii postępowanie rozpoczyna się wówczas, gdy wezwanie (*summons*) zostaje wydane (*issued*) przez sekretariat odnośnego sądu. Doręczenie wezwania nie jest wymagane przed wszczęciem postępowania. Po wydaniu wezwania zostaje ono doręczone stronie pozwanej.

6 Wprawdzie postępowanie uważa się za zawisłe, tylko jeśli zostało ono rozpoczęte po wydaniu wezwania, jednak odnośny sąd jest właściwy, by orzekać w omawianym postępowaniu przed rzeczonym wezwaniem. Ma to miejsce w kontekście postępowań z zakresu prawa rodzinnego w pilnych przypadkach.

Prawo Zjednoczonego Królestwa

7 Zgodnie z postanowieniem odsyłającym przepisy proceduralne obowiązujące w Zjednoczonym Królestwie (w Anglii i Walii) są podobne do przepisów obowiązujących w Irlandii, które zostały omówione w pkt 5 i 6 niniejszego postanowienia. Jednakże zamiast wezwania aktem wszczynającym postępowanie jest pozew (*petition*).

Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne

8 Pan M.H., powód w postępowaniu głównym, i pani M.H., pozwana w postępowaniu głównym, zawarli związek małżeński w dniu 26 czerwca 1982 r.

9 Pozwana w postępowaniu głównym wniosła pozew o rozwód, który wpłynął do sekretariatu sądu do spraw rodzinnych Zjednoczonego Królestwa (Anglii i Walii) w dniu 7 września 2015 r. o godz. 7.53. Pieczęć określająca datę została umieszczona na tym pozwie najpóźniej o godz. 10.30 tego samego dnia. Pozew został następnie wydany przez sekretariat tego sądu w dniu 11 września 2015 r. Został on doręczony powodowi w postępowaniu głównym w dniu 15 września 2015 r.

10 W dniu 7 września 2015 r. około godz. 14.30 powód w postępowaniu głównym złożył do sekretariatu High Court (wysokiego sądu, Irlandia) pozew o separację, który został wydany chwilę później tego samego dnia. Wezwanie zostało doręczone pozwanej w postępowaniu głównym w dniu 9 września 2015 r.

11 Postępowanie rozwodowe wszczęte przez pozwaną w postępowaniu głównym przed sądem do spraw rodzinnych Zjednoczonego Królestwa (Anglii i Walii) uważa się za rozpoczęte w dniu 11 września 2015 r. i za zawisłe przed tym sądem od tego dnia. Postępowanie w sprawie o separację wszczęte przez powoda w postępowaniu głównym przed High Court (wysokim sądem) w Irlandii uważa się za rozpoczęte w dniu 7 września 2015 r. i za zawisłe przed tym sądem od tego dnia.

12 W ramach postępowania wszczętego w Irlandii strony postępowania głównego wniosły do High Court (wysokiego sądu) o stwierdzenie odpowiednio, że ów sąd, jeśli chodzi o powoda w postępowaniu głównym, oraz sąd do spraw rodzinnych Zjednoczonego Królestwa (Anglii i Walii), jeśli chodzi o pozwaną w postępowaniu głównym, był sądem, do którego najpierw wniesiono pozew, na potrzeby stosowania art. 19 rozporządzenia nr 2201/2003.

13 High Court (wysoki sąd) rozstrzygnął w przedmiocie tych wniosków, orzekając na podstawie art. 16 rozporządzenia nr 2201/2003, że sąd do spraw rodzinnych Zjednoczonego Królestwa (Anglii i Walii) był sądem, do którego najpierw wniesiono pozew.

14 Powód w postępowaniu głównym wniósł apelację od tego orzeczenia do sądu odsyłającego.

15 W tej sytuacji Court of Appeal (sąd apelacyjny) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy słowa »w chwili, w której pismo wszczynające postępowanie […] jest wniesione do sądu« w rozumieniu art. 16 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 2201/2003 należy interpretować w ten sposób, że oznaczają one:

a) czas, w którym pismo wszczynające postępowanie zostaje otrzymane przez sąd, nawet jeśli zgodnie z prawem krajowym postępowanie nie zostaje wszczęte natychmiast po takim otrzymaniu; albo

b) czas, w którym po otrzymaniu pisma wszczynającego postępowanie przez sąd postępowanie zostaje wszczęte zgodnie z prawem krajowym?”.

16 Sąd odsyłający zwrócił się do Trybunału o rozpoznanie sprawy w trybie przyspieszonym, na podstawie przepisów art. 105 regulaminu postępowania przed Trybunałem.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

17 Na mocy art. 99 regulaminu postępowania, jeżeli odpowiedź na pytanie prejudycjalne można wywieść w sposób jednoznaczny z orzecznictwa, Trybunał może w każdej chwili, na wniosek sędziego sprawozdawcy i po zapoznaniu się ze stanowiskiem rzecznika generalnego, orzec w formie postanowienia z uzasadnieniem.

18 Powyższy przepis należy zastosować w niniejszej sprawie.

19 Zważywszy, że sprawa zostanie rozstrzygnięta w drodze niniejszego postanowienia wydanego na podstawie art. 99 regulaminu postępowania, nie zachodzi potrzeba orzekania w przedmiocie wniosku o rozpoznanie sprawy w trybie przyspieszonym.

20 Sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 16 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 2201/2003 należy interpretować w ten sposób, że „chwila, w której pismo wszczynające postępowanie lub pismo równorzędne jest wniesione do sądu" w rozumieniu tego przepisu, oznacza chwilę, w której pismo to zostaje wniesione do odnośnego sądu, nawet jeśli samo owo wniesienie nie prowadzi natychmiast do wszczęcia postępowania zgodnie z prawem krajowym.

21 Trybunał zajął się niedawno w wyroku z dnia 6 października 2015 r., A (C-489/14, EU:C:2015:654), kwestią zawisłości spraw w przypadku dwóch postępowań przed dwoma odrębnymi sądami państw członkowskich, gdzie jedno dotyczyło rozwodu, a drugie separacji.

22 Jeśli chodzi o cel przepisów dotyczących zawisłości sprawy, zawartych w art. 19 rozporządzenia nr 2201/2003, Trybunał wskazał, że przepisy te mają na celu uniknięcie równoległych postępowań przed sądami różnych państw członkowskich i w rezultacie uniknięcie wydawania sprzecznych orzeczeń. W tym celu prawodawca Unii postanowił wprowadzić jasny i skuteczny mechanizm pozwalający na rozstrzyganie przypadków zawisłości spraw (zob. wyrok z dnia 6 października 2015 r., A, C-489/14, EU:C:2015:654, pkt 29).

23 Jak wynika z wyrażeń „sąd, do którego najpierw wniesiono pozew lub wniosek" i „sąd, do którego pozew lub wniosek wniesiono później", użytych w art. 19 ust. 1 i 3 rozporządzenia nr 2201/2003, wspomniany mechanizm opiera się na porządku chronologicznym, w jakim postępowania zostały wszczęte przed tymi sądami.

24 W celu określenia chwili, w której postępowanie przed sądem uważa się za wszczęte, i tym samym w celu ustalenia sądu, do którego najpierw wniesiono pozew lub wniosek, należy odesłać do art. 16 wspomnianego rozporządzenia, zatytułowanego „Wszczęcie postępowania przed sądem".

25 W pkt 30 postanowienia z dnia 16 lipca 2015 r., P (C-507/14, niepublikowanego, EU:C:2015:512), Trybunał orzekł, że ów artykuł zawiera niezależną definicję chwili, w której należy uznać, że postępowanie zostało wszczęte przed sądem. Prawodawca Unii przyjął jednolite pojęcie chwili wszczęcia postępowania przed sądem, która zostaje określona – stosownie do rozpatrywanego systemu proceduralnego – poprzez dokonanie pojedynczej czynności, mianowicie poprzez wniesienie pisma wszczynającego postępowanie lub doręczenie, ale uwzględnia jednak faktyczne późniejsze dokonanie drugiej czynności. Tak więc zgodnie z art. 16 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 2201/2003 chwilą wszczęcia postępowania przed sądem jest chwila, w której pismo wszczynające postępowanie lub pismo równorzędne zostaje wniesione do sądu, pod warunkiem że powód lub wnioskodawca nie

zaniechał następnie podjęcia czynności, do których podjęcia był obowiązany celem doręczenia pisma stronie przeciwnej (postanowienie z dnia 16 lipca 2015 r., P, C-507/14, niepublikowane, EU:C:2015:512, pkt 32).

26 Trybunał stwierdził, że zgodnie z art. 16 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 2201/2003 wszczęcie postępowania przed sądem nie wymaga spełnienia dwóch przesłanek, mianowicie wniesienia pisma wszczynającego postępowanie lub pisma równorzędnego oraz doręczenia tego pisma stronie przeciwnej, ale tylko jednej przesłanki, jaką jest wniesienie pisma wszczynającego postępowanie lub pisma równorzędnego. Zgodnie z tym przepisem samo to wniesienie stanowi wszczęcie postępowania przed sądem, pod warunkiem że powód lub wnioskodawca nie zaniechał następnie podjęcia czynności, do których podjęcia był obowiązany celem doręczenia pisma stronie przeciwnej (postanowienie z dnia 16 lipca 2015 r., P, C-507/14, niepublikowane, EU:C:2015:512, pkt 37).

27 Jeśli chodzi o tę przesłankę, Trybunał wskazał, że jej celem jest zapewnienie ochrony przed nadużyciami proceduralnymi. Otóż przy badaniu tej przesłanki nie uwzględnia się opóźnień będących wynikiem funkcjonowania systemu sądowego, obejmującego sąd rozpatrujący sprawę, a wyłącznie brak staranności powoda lub wnioskodawcy (postanowienie z dnia 16 lipca 2015 r., P, C-507/14, niepublikowane, EU:C:2015:512, pkt 34).

28 Z powyższych rozważań wynika, że – jak stwierdził już sąd odsyłający – po ustaleniu, która z dwóch możliwości przewidzianych w art. 16 ust. 1 lit. a) i b) rozporządzenia nr 2201/2003 ma zastosowanie, stosownie do wyboru dokonanego przez dane państwo członkowskie, określenie chwili, w której postępowanie zostaje wszczęte przed sądem, opiera się na jedynym obiektywnym ustaleniu – w ramach pierwszej możliwości przewidzianej w art. 16 ust. 1 lit. a) – dotyczącym chwili, w której pismo wszczynające postępowanie lub pismo równorzędne zostało wniesione do tego sądu, niezależnie od wszelkich krajowych przepisów proceduralnych mających na celu określenie, kiedy i w jakich okolicznościach postępowanie rozpoczęło się lub jest uważane za zawisłe, pod warunkiem że przesłanka dotycząca doręczenia tego pisma stronie przeciwnej nie została następnie pominięta przez powoda lub wnioskodawcę.

29 W konsekwencji na zadane pytanie należy odpowiedzieć, że art. 16 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 2201/2003 winien być interpretowany w ten sposób, iż „chwila, w której pismo wszczynające postępowanie lub pismo równorzędne jest wniesione do sądu" w rozumieniu tego przepisu oznacza chwilę, w której pismo to zostaje wniesione do odnośnego sądu, nawet jeśli samo owo wniesienie nie prowadzi natychmiast do wszczęcia postępowania zgodnie z prawem krajowym.

W przedmiocie kosztów

30 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach.

Z powyższych względów Trybunał (szósta izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 16 ust. 1 lit. a) rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczącego jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1347/2000, należy interpretować w ten sposób, że „chwila, w której pismo wszczynające postępowanie lub pismo równorzędne jest wniesione do sądu" w rozumieniu tego przepisu oznacza chwilę, w której pismo to zostaje wniesione do odnośnego sądu, nawet jeśli samo owo wniesienie nie prowadzi natychmiast do wszczęcia postępowania zgodnie z prawem krajowym.

Podpisy